

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

NUM. 24.

PUGNA PRO PATRIA.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.

Acullit com a propià foraster que à treballar hi vinga. Y à manar y à cobrar, à fer lleys y à juciar, cada hú à casa seva, que prou hi té que fer pera entèndeshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors d'avensos de la ciència y planter de filòsophs y juristas. A fora la ensopida rutina..—Intimament unida à la vella Catalunya, gloriosa en sa història y tradicional en sus lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repoblades las montanyas per grans boscos, tressant pels singles els corredors enginyos moderns, trayent del terren y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyos del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o anticich y alsarne d'un art fill llegítim del antich criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions històriques de populoses y amplias ciutats modernes.—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil à la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volém deixar à nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Farsa, riquesa y intel·ligència. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtud que à cap ens manca: L'amor à la Patria.»—LLUIS DOMÈNECH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes.

Fora semestre.

0'50

3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN
Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 21 Juny de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diumenge 21. III. S. Lluís Gonzaga cf. y s. Pallapi b.—Dilluns 22. S. Paulino b. cf. Sta. Consorcia.—Sol en càncer. Estiu.—Dimarts 23. S. Agripina vg. y mr.—Dimecres 24 (Abans X). La Nativitat de S. Joan Baptista y S. Firmin m.—(Bisbat de Vich, Lleida y Solsona).—Dijous 25. S. Guillem ab. Sta. Febronia vg. y mr.—Diveugos 26. Sts. Joan y Pau germ. mrs., s. s. y S. Pelayo mr.—Disapte 27. sants Zóyo mr. y Ladislao rey de Hungria.—Vigilia.—Dejuni ab absètincència de carn.

L'ideal catalanista

Avuy que la idea del regionalisme s'es extesa per tot arreu y es, sens dubte, la més falaguera y la que més satisfà les aspiracions d'avens y de progrés, tant moral com material de totes les classes socials de Catalunya, venen "ls partits polítichs que tenen més o menys afinitat à aquella idea, de la que n'és la expressió més acabada: 'catalanisme militant que 's fonamenta en l'esperit de les Bases de Manresa, y 'ns diuen, ab paraula tan de sentencia, que 'l catalanisme ha retallat si no ha copiat soñ programa del seu que es, respectivament, del tradicionalista y del federalista."

Una afirmació tan rodona com aquesta, si's fa ab bona fe, lo menys que suposa es poch coneixement del ideal catalanista y, sobre tot, de la formació del seu programa en les memorables deliberacions de Manresa.

En primer lloch, la idea catalanista es un sentiment de Patria què té son desvetllar, sa renaixensa, en la literatura, d'un modo particular, dels trovaires, els qui, cantant les glòries gestes de la nostra terra y un plany d'anorarla a ses xamones tradicions, treballaren, inconscientment, pera despertar als nostres pobles la conciència de sa propia personalitat. No podian, donchs, de cap manera 'ls esmentats partits, fer renaiixer y donar plena vida a aquell sentiment, per que cap d'aquests ha tingut com a objectiu conreuar la literatura catalana, no solzament en el llibre, sinó en les associacions, en els periódichs, en les relacions individuals y en totes les manifestacions populars.

Per altra banda, el despertar d'aquest sentiment de Patria y l'ideologia literaria duen correlació, ja que, com hem dit, aquell sentiment nasqué a l'escalf de la renai-

tenia mès vida, augmentaba l'amor a les coses de la terra, de casa.

Ara bé: el nostre renaixement literari no compta pas gaire mès de mitja centuria, y en canvi 'l primer dels partits qu'hem esmentat ha huitat en prò del seu programa à la ratlla d'una centuria, y durant la primera meitat d'aquesta època, precisament Catalunya va perdre tot un gloriós llegat de sa autonomia y sa literatura se fonia ofegada per la castellana que, en mitj de les lluites y revoltes de aquella època, apareixia empêndre més preponderancia, essent condemnada en les proclames, en els periódichs, en tota mena d'associacions y fins en la llar nostra.

Y lo qu'hem dit del primer partit polítich, ho podem dir del segon, que ni gaire ni poch s'ha cuidat del revisament d'aquell sentiment, perque ni gaire ni poch s'ha preocupat de la renaixensa de la nostra llengua, que en aquella època de qu'hem fet la relació, tan sols era estimada y vindicada ab dalé en les colectivitats qu'foren, més tard, la base del renaixement polítich del nostre poble que tenia de concretarse en l'Asamblea de Manresa.

Fil del renaixement literari fou el polítich. Les aspiracions que desperta 'l primer, les concretà 'l segon, y al concretarles en aquelles celebres Bases de Manresa, no van tenir pas en consideració el programa de cap partit polítich per tendencias regionalistes que tingués, deslligat de tota influència exòtica, alsar son vol fins a la gènesis de la nacionalitat catalana, ahont hi cercà 'l esperit qu'ha animat a aquesta al través dels segles, el qual la feu la més gran y més lliure de les nacions del mon. Aquest esperit, genuinament català, va procurar encarnarlo en les esmentades Bases, que no son, per cert, una verdadera Constitució catalana, prò si que duen 'l esperit que ha d'informar aquesta 'l dia que les aspiracions del catalanisme sian un fet. Si un fulleja les Deliberacions d'aquestes Bases, trobarà que 'ls qui les deliberaren sempre van tenir llur vista fixa en el passat de Catalunya, mantant sos defectes y ses virtuts, pera corregir aquells y encarnar aquestes en la nova generació, espurgantla dels vícies que la dominació de més de dos segles d'una altra rassa li havia empelat, estraient son caràcter en tots els ordres de sa vida nacional. Això, donchs, no es de cap manera formar un programa retallantlo o be copiantlo, d'aquest o altre partit polítich espanyol, si no que es refer tot un poble que, olvidant sa personalitat, restaure víctima de la influència d'un altre que li absorula tot el seu mode de ser.

No s'cregia ara, qu'el escriure

aquestes ratlles ens mogui cap me-ména d'anemositat contra dels partits esmentats, que certament tenen en llur programa bon tres del esperit autonòmista de la antiga Catalunya, ofegat pels partits centralitzadors que 'ns desgovernan; el nostre objectiu ha sigut fer justicia, demostrant que 'l catalanisme es un moviment nacional català, que te com a ideal lo que cantaren els nostres poetes del renaixement la reconstitució de la personalitat catalana en tota sa extensió.

Ens plau, per xó, y molt y fins es una de les nostres terques que aquets partits polítichs, s'orientin á la pràctica, cada dia més cap à la lluita que 'l esperit de Catalunya sosté contra la hegemonia de Castella, unint las seves forces ab les nostres, ja que dintre les nostres aspiracions hi entren de plé las seves. Enfins així, el triomf del ideal regionalista serà molt més proper y cumplert.

Jordi Jordà.

Lliga católica

Conforme diguerem en l'últim número del nostre setmanari, lo dia 15 tingué lloch à las sis de la tarde en lo Palau Episcopal, la reunió baix la presidència del senyor Bisbe, dels elements catòlichs, qu'estigueron representats per persones perteneixents a totes las classes socials, que omplien lo gran saló de recepcions de l'esmentat Palau.

Comensà 'l acte ab un sentit parlament del nostre virtuós Prelat en el que exposà la sèrie de disgustos y perills qu'amenassan tant à 'l Iglesia com à la societat y el deber que tenim tots els catòlichs de secundar els desitjos del Sant Pare acudint à ocupar el lloch que sens senyal en la lluita contra 'l enemic comú, proposant se constituís una *Liga Católica* en la que hi poden tenir cabuda tots els catòlichs, fent abstracció dels seus ideals polítichs en tal de que s'obliguin à portar à la pràctica las bases que mes avall copiem.

Acte seguit lo senyor Bisbe donà lectura proposant lo seguent:

Junta

Presidente honorario, Excentíssimo Sr. don José J. Landerer.

Id. Efectivo, Excmo. señor Marqués de Bellet.

Vice-Presidentes, D. Luis Lluís.—don Fernando Pallarés.—D. José Domingo Grego. Vocales, D. José de Montagut.—D. Juan Abril.—D. Luis Cruells.—D. Reinaldo Brea.—D. Paulino Maldonado.—don José de Venet.—Presidente del Gremio de Labradores.—D. Juan B. Ferreres.—D. Juan Mangrané.—D. José Bau Vergés.—D. Ramón Miravalls.—D. Tomás Muntané.

Tesorero, D. Joaquín Sacanella.

Secretarios, D. Federico Pastor.—don Enrique Rosell.

Acte seguit lo Sr. D. Joseph Landerer llegí las següents.

Bases para la unión de los catòlicos

1.ª La unión de los catòlicos tiene por objeto defender los intereses sagrados de la religión y de la patria en todos los órdenes, religioso, social y político.

2.ª Pueden formar parte de esta unión, todos los que profesan las verdades enseñadas por la Iglesia, condenan todos los errores que Ella condena, y cumplen los preceptos de Dios y de su Iglesia.

3.ª Los catòlicos así unidos prometen perfecta obediencia á las enseñanzas del Sumo Pontífice, contenidas en sus sagradas Encíclicas, y trasmitidas por el Prelado de la Diócesis.

4.ª Obliganse también á restaurar y practicar fielmente las costumbres cristianas que, por desgracia, han decaído mucho en el pueblo cristiano.

5.ª Finalmente se comprometen á trabajar y á emitir su voto en favor de los candidatos verdaderamente catòlicos por su fe y piadosas costumbres, así en las elecciones municipales y provinciales, como en las generales para Diputados á Cortes. La Junta propondrá el candidato al señor Obispo, para que dé su aprobación y bendición.

Que foren rebudas ab mostras de aprobació per part de tots los concurrents.

A continuació llegí el mateix sinyó Landerer lo seguen parlament:

Fuera cerrar los ojos á la evidència el negar que la evolució incèsanté de las ideas imprime á cada momento històric su sello propio, como també que el característico del nuestro es la indiferència

en el orden religioso y la passivitat consiguiente ante los progresos del mal, signos ambos harto manifestados de una decadència bizantina, y lògico presagio de un retroceso á la edat de piedra.

Preocupació primordial de todo hombre reflexivo ha de ser, por lo tanto, el estudio de los àrduos problemes que á este asunto se contraen; y puesto que la razó eficiente del mencionado retroceso radica, en primer término, en la falta de fé sólida y práctica en la doctrina redentora del Hombre-Dios, de ahí que la misió que á aquél incumbe en nuestros tiempos se cifre en levantar el espíritu religioso, y en demostrar con hechos que, en el àmbit immenso de su esfera, encuentran desarrollo y sanció, las múltiples manifestaciones de la humana actividad.

Realizar tan altos fines constituye el objetivo á que converge la labor de las Ligas Catòlicas recientemente establecidas en diverses localidades de nuestra patria, y cuyo primer empeño circunstancial ha consistido en preparar á la generació presente, haciéndola comprender la necesidad de llevar al Parlamento campeones decididos á defender sin ambages ni distingos la causa de la Iglesia, y por consecuencia la causa de la libertad y del progrés, y al Municipio hombres probos é inteligentes que sepan administrar con irreprochable tino los interesses comunals.

Importa mucho dejar ante todo consignado que, siendo la acció de la Liga esencial y puramente catòlica, con aprobació del Prelado diocesano, exclue desde luego en absoluto toda finalidad política, cualquiera que fuese subordinada. Por manera que tienen en ella cabida cuantas personas se sientan con abnegació bastante para antepor lo grande á lo pequeño, y posponer prejuicis en aras del bien común, sin que esto signifique abdicació directa ni indirecta del ideal politico que persigan.

Tortosa no podía permanecer más tiempo alejada de esa corriente civilizadora, ni escasear su concurso al concierto de voluntades de donde aquella se origina, y

por eso se propone hoy establecer también su Liga Católica, abrigando la fundada esperanza de recojer abundante miés en este campo hasta ahora inexplorado. Quiera la Santísima Virgen de la Cinta tomar bajo su maternal y poderosa protección tan magna obra, logrando unir en un solo pensamiento al obrero del campo y al del taller, al rico y al pobre, cobijados todos bajo los pliegues de la gloriosa enseña donde se halla escrito este lema celeste que abarca el tiempo y el espacio: *Gloria á Dios en las alturas, y paz en la tierra á los hombres de buena voluntad.* —José J. Landerer.—Marqués de Bellet.

—Luis Lluís Dolz.—Ferdando Pallarés.—J. Domingo Grego.—Joaquín Sacanella.—Federico Pastor.—Enrique Rosell.—José M. de Montagut.—Juan Abril.—Reinaldo Brea.—José de Venet.—Juan Bta. Ferres.—Juan Mangrané.—José Bau.—Ramon Miravalls.—Tomas Muntané.—Luis A. Cruells.

Aplausos xardorosos, coronañen tan hermos travall degut al sabi estronam y entes geolach que demostra de una manera practica com la Religió Católica no está renyida ab la verdadera ciencia ans lo contrari li dona calor y vida.

Acabada que fou la lectura de dits documents y que siguiente firmats pels individuos de la Junta que's trovaban en lo local, l' Ilustre Prelat donà las gracies á tots cuants habían respot á la seva crida, ablo que's donà per acabada la reunió.

LA VEU DE LA COMARCA que desde son primer número ve defensan la Patria la que no la pot comprender mes que sintetizada per l' Altar y per la Clar y que Deu medianit avans desapareixerá que ser traidora á aytal idea, s' adhereix á tot cuant siga bé de la Religió y de la Patria.

El Congrés Agrícola DE MANRESA

I
Ha viogut a ser, com era d' esperar, un pas endavant en la marxa progressiva que's va operant entre la classe agrícola de la nostra terra.

Aquest progrés de l' Asamblea d' agricultors de Manresa, se va manifestar en tres aspectes diferents, en el valor tècnic (científich y práctich) del desenrotllo d' alguns temes; en la orientació ben marcadà a constituir organismes, a recabar reformas para impulsar millor aquell avensament y fomentar adequadament els diferents interessos de la classe agrícola; y finalment en la forma d' expresió, en las manifestacions externas de las deliberacions del Congrés.

II

Els temes estudiats en aquest Congrés poden classificarse en dos grups, que donan lloc a las dues primeras manifestacions de progrés que hem senyalat. El primer, és un grup de matèries referents exclusivament a determinats sistemes de cultiu y maneras de producció, essent en aquest concepte d' un mèrit remarcable las llisons que va ren exposar els senyors Girona, Piatarque, Oliveras, Aguiló, Catllar,

que son fruit de la seva experiençia: posseren cap altra ocastó s' havian trobat en tan intim y nodrit aplech els homes de ciencia y els agricultors practicis escatint els problemes de la producció agrícola.

Lo que al Congrés de Manresa va dirse, no s' aprén ni en llibres y laboratoris ni tampoch sent vida pagesa exclusivamente; d' aquella codunjació de ideas exposa las per uns homes que saben com té de ser l' agricultura, y per uns altres que saben com es, se'n havia d' esdevenir un criteri just, una línia de conducta práctica y progressiva, d' evolució suau cap al avansament, aital com ho requereix la especial naturalesa de la cosa agrícola.

Però aquest fet no es nou a Catalunya; la mateixa Federació Agrícola Catalana, organitzadora del Congrés de Manresa, n' havia celebrat d' altres; anys há que 'ls agricultors catalans fan sovintear reunions y aplechs pera discutir y estudiar aitals problemes de producció; que indubtablement en més o en menos, han contribuit a la ilustració general.

Això mateix y seguint l'exemple de la Federació Catalana, venen practicant d' algunes anys ensa els agricultors d' algunes altres regions del Estat.

Es, per lo tant, digna de tenir-se en compte la fita de progrés que en aquest punt hagi pogut marcar el Congrés de Manresa; pero, el referit Congrés significa molt més que això, significa el comensament d' una nova etapa del moviment agrícola, en quant entra pel camí de las reformas administrativas que considera indispensables pera completar la obra del avensament experimental en la producció y en la elaboració dels productes.

Ne tractarem en un altre article.

J. Maspons y Camarasa.

La llengua y la libertad

I

Sempre l' renaixement d' un poble oprimit, ha comensat per la reivindication del seu idioma. La historia d' Europa ho demostra, y els fets ho confirmen cada dia. A ultims del sige X. III, Hungria no era més que una dependencia d' Austria y l' Empressor Joseph II se proposava esborrarne fins el nom. Mes el poble madgyar no era mort encara, y recordant son antich idioma, fentlo emblema de la llengua nacional, l' extengué per tota la corona d Sant Esteve, y avuy no es sols aquesta un país lluire, sino un país fort y prósper. La mateixa maravella s' opera á Bohemia, ahontal comensant la passada centuria, el Tcheque casi no's parlava. Un grupo de valents patriotas el tornarem á la llum després de molts gegantins y perilloses esforços, duent ab la resurrecció del idioma, la llibertat y la riquesa del territori.

Qui no té a la memoria l' exemple de Bélgica? L' any 1830 estava amenassada per l' anexió francesa, ja que tothom seguia l' emple del Regne vèhi, que 'ls havia impost ja, no sols costums, sino la mateixa llengua. Un home canvià el pervenir del país: el literat H. Conscience, que rebifá l' antiga parla flamenca, axuy usada de parella ab la francesa, pública y oficialment. La llengua ha salvat la integritat del territori.

Aquests casos històrics y altres que podríam retreure de Dinamarca, Bulgaria, Servia y Rumanía, s' aplican encara ab més forsa á la infortunada Irlanda, que viu fa mes de 700 anys sota la dominació estrangeira. La llengua erise èsta la més antigua del grup cèltich. Fá dos mil anys se parlava, quan encara cap llengua de las modernas havia

aparegut. Son vocabulari reuneix més de 80,000 paraules, totes d' origen irlandés, ab gran facilitat de formarne de novas y de irlandizar noms estrangers. Rica en idiomas nadius, ha conservat una varietat d' expressions antigüas, sense que per això deixe de plegarse a las exigencias modernas. La prosodia es molt de senrotilada, y segons el doctor Abkinson, que sab més de cent dialectes, son vers melodiós pot considerar com l' origen de la poesía rimada a Europa. Eufàticament pot dirse que, com valor lingüistic, sols vé després del sanscrit

Si de la llengua passém a la literatura, pocas se'n trobarán de tan extensas ni variadas. D' obras anteriors al sige XVI, n' hi ha més de mil volums, tractant de història, llegendas tradicions, liturgia, topografia, lleys, botànica, religió, etnografia y medicina. Tan interessant se la considera avuy, que no s' passa any sense que algun filolech d' anomenada visiti Irlanda pera conéixer d' apropi son antich idioma. Els monuments d' aquest estan recollits en tots los arxius o bibliotecas d' Aran o Moscou, y cada jorn son mes agraciats. A Alemania hi há ètacdes de literatura y llengua celta. M. Renau no para en son temps de deinanarlas pera França. Avuy se'n troben a París y a Rennes.

La persecució del idioma gàelic ha sigut llarga y cruda. Vegent els inglesos, desde la conquesta (1171), que 'ls seus mateixos quan passavan a Irlanda s' assimilaven la llengua del país y n' adoptaven las costums, no descansava fins a extirparla. Penas pecuniaris se imposaren als lords, als cavallers y fins als senzills propietaris, que feien ús de la parla del vensut. Per aquellas lleys, que regireu fins a 1829, se tacavan las escolas y se prohibia severament la ensenyansa en irlandès, expossant a la pena de mort el pobre mestre que d' amagat incuixava a las criatures quatre nocions de la llengua y la historia pàtrias. Així se consumava la esclavitut del poble irlandés, però la llengua sobrevivia. Provas ne donava una expléndida literatura sortida a llum en els días de la més negra opresió y quins exemplars corrian de mà en mà. Cap pagés hi havia que no 'ls sabés de eor, cap baronia que ne 'ls posseis. El poble seguia llegint y escrivint sa desterrada llengua. Tots els poemas d' aquella feixa son tan dolços y armònics què desafian qualsevol imitació. Es natural que prohibinse la escriptura, el poble sols verbalment podia conéixer y transmetre sus poesias, tradicions y llegendas. Mr. T. O'Donnell, diputat irlandés, al Parlament britànic, diu, sobre aquest particular, ab calurosa eloquència.

Molt lluny s' extén la influència de la llengua sobre la vida y el carácter d' una nació. Y, en efecte, ¿qué és la llengua sinó la ffor de la existencia intel·lectual d' un poble? Nada y crescuda ab ell, n' ha expressat tots los goigs y pecas, n' ha comptat los combats, los èxits y revessos, los días de prova y de aflicció. Es, en una paraula, el mirall de sus costums, el santuari de sus tradicions, l' arca santa de sus esperances. Els mateixos molts que emplea, els matisos y cambiants de son pensament resultan de las diverses fases de la vida nacional y afectan fondament l' esperit de las generacions futures. No son menys hermosas las frases d' un jove intel·lectual irlandés, Davis, qui afirma: «Imposar a un poble una altra llengua que la seva, és abandonar sa historia a tots els vents entre els esculls de la traducció, és separar la població viventa de sos passats per un fossar obert... Mes preu leu tenir pera una nació la seva llengua que 'l sea territori, per esser una valla més segura que cap riu ni cap montanya, cap fortalesa ni cap esquadra. Quan una

llengua mor, la nació que la parla no ha de tardar en seguirla. Perdere la llengua materna! Tentar d' aprengre la del estranger! Hi há un signo més humillant de servatge o conquista? Això és com dur una cadena clavada a l' ànima, és tan dolorós com la mateixa mort. Mr. T. O'Donnell, abans citat, diu més amunt: «Una rassa no viu sola a la carn y a la sanch, sinó en els testimonis de la seva història y els records perpetuats de son pensament. Pera conéixer a fons una rassa es precis véurela en el territori abont viu y no eu el quadro que 'l pa sat li creá. Agafeu un anglès o un irlandès, poséulos en un país estranger, y si son enèrgichs y perseverants, poden ferse amos del terreno; però, succeixrà lo mateix ab la llengua y la literatura? Jamay en aquest ram poden aventurar al hereu de la rassa que las formà y vè al mon tot disposit per manejarlas. Així, quan un poble renega de sus tradicions y romp violentament la cadena que l' unia als temps passats, no pot esperar més que la esterilitat y la aridesa, tal com ocorregué a la Galia y la Espanya romanas, *nutriculae causidicorum*, d' abont, a tot estirar, sortiren retòrichs com Séneca o Luca.»

W. COROLEU

extrany, al major èxit de la mateixa.

Recordança y llor etern se mereix l' autor insigne d' obres variadas, mes d' edificant unitat artística y moral, que han donada, com les que més, verdadera executoria de noblesa á la restauració literaria de nos tra regió y á la d' altres països d' història y tradició fraternals de la de Catalunya, abont Verdaguer sapigué avisar corrents d' emulació y d' mor inextingible.

L' autor de la magna epopeya recordada y de la llegenda pirenàica *Canigó*, condigna germana d' aquélla; lo místich poema dels *Idilis á Cants mistichs*, ramell d' exquisits amors per ningú superats en intensitat, pureza y sinceritat emocionadoras; lo cantayre fervent dels encisos y maravellas del nostre Montserrat y del nostre Montseny; lo poeta, sempre evangelisant, de les esperances y dels dolors cristians, com exemplar sempre de patriotisme sincer; l' inspirador y colobordor de composicions musicals que purifiquen y elevan l' esperit; l' autor admirable de relats y dissertacions qual prosa es, baix tots conceptes, com sa poesia, model d' estil y de riquesa filologica, magistralment seleccionada y ennobuida; l' excursionista incansable que s' assimila l' incorrupte esperit popular de sa terra nadiua, de la que fou enamorat tan filial, com incansable y dolçisim propagador de la pietat heretada de sos majors; lo qui, en suma ab llum y relleu exaltsats dintre y fora d' Espanya, personifica lo més característich, amable y sant de nostra renaixença, ben conquistada 's te la gloriosa perpetuitat de son recorrt; lo poeta qual lira simultanejá y esbargí los accents més vigorosos, com los més tendres y efusius que han brollat de nostre idioma matern, es ben acreedor á que la posteritat li rendesca gojosa y perdurable admiració.

Per unànim y entusiasta acort, aquesta Diputació resolué promoure una suscripció pública destinada á aplegar cabals pera costejar un Monument que dignament perpetue la memòria del gran poeta satàlic Jacinto Verdaguer.

May, ab més afalagador motin que al adoptar dit acort, aquesta Corporació ha pogut creures intérprete fidel dels desitjos de sos representats, convensuda de que tots, així los de la actual generació, com los de les generacions esdevenidores, hauran de sentir, se honorats en la glorificació del qui fou poderós atleta de nostra llengua y de nostra niça.

Verdaguer nasqué en un poble d' aquesta província; en ella tingué sa habitual estada; en ella emprengué y acabá sa carrera sacerdotal; en ella albejaren sos triomfs literaris; en ella s' afanyá, ab ses precocitats reveladores del geni, protecció eficaç que li permeté enfortir y orientar ses poderoses aptituds; en ella alcancá la plenitud del seu renom, y finalment, exhalat en ella son derrer sospir hi obtingue son cadáver los homenatges més realsadors y més universalment sentits que hejan conseguit jamay les despulles mortals de cap altre fill d' aquésta terra.

La Diputació provincial que, per espontània iniciativa, proposá y costejá, l' any 1877, lo premi otorgat al inmortat cantor de *La Atlàntida*, y cooperá, seguidament, ab maternal complacència á l' esplendor y resonancia del triomf extraordinari per ell assolit, era la especialment iadicada pera realissar l' acte que avuy ha realisat promoguent la suscripció consabuda y invitant, a propis y

Barcelona 14 d' abril de 1903.
Lo Presidebt, Baró de Vi-

ver.—Lo Secretari, Joseph Parés.

NOTA.—S. M. lo Rey N° Alfons XII (q. D. g.) s' ha dignat capsar la suscripció pera l' esmentat Monument, ab la cantitat de dues mil cinquantes pessetes; y la Diputació, per acort de 7 del prop-passat mes de mars, se suscrigué, al

propri objecte, fins à la de cinquanta mil pessetes.

Queda oberta la llista de suscripció á la Dipositaria d'aquesta Diputació, la que 's farà càrrec de les cantitats que 's destinen á la creació del mencionat Monument.

NOTICIES

Lo setmanari local *La Libertad* en son ultim número, ens dedica un solt dihentmos que 'ns contestaria á la pregunta que li feyam en lo nostre penultim número, en el que textualment deyam: *enstregues de duptes, si eran la MAJORIA ó MOLTS seminaristas, ó sols eran SIGUEN LAS FIRMAS*, els que aparentaban protestar com á seminaristas del Seminari de Tortosa: dupte, deyam, no 'ns habíen pogut aclarir, ni *El Correo Catalán*, ni els mateixos seminaristas del nostre Seminari, fundant la seva negativa en que tenim una cuenta pendiente que diu consisteix en no haber-li donat prous explicacions al dir que el diputat provincial que porta la representació del partit carlí del districte de Tortosa, era caciquista ó centralista.

No obstant de no contestar á la nostra pregunta, diu qu'ens sá saber una porció de cosas que nosaltres no sabem.

Avans que tot hem de recordarli a *La Libertad* que no tenim cap compte pendient ab ella, donchs en el número corresponent al dia 29 de Mars del present any, li diguerem que ja que á *La Libertad*, li sabia

mal, haguessem dit centralista y caciquista al diputat D. Victor Olesa fentmos saber que no hu era, li contestem "Nos en alegrem, y desd' avuy en avant sabrem que havem de dirli, es lo diputat regionalista per Tortosa, ó anticentralista, ó anti-caciquista. ¿No es eixa la representació que vol *La Libertad* que li donem? Si es aixis, repetim, ens en alegrem," esplicació á la que res en contra va dirnos allavoras 1er esmentat setmanari, motiu per el que varem donar per saldat el nostre compte.

Y tornan ara al punt de partida, ó sigui á la pregunta que li feyam en el nostre solt, com que no l' ha contestat li fem avinent, que no estem disposats á contestarli cap altre extrem, que no 'ns dongui ans la contestació categorica y concreta á la nostra pregunta.

Fá pochs días que en lo siti conegut per "Font de la Graça", un ausell molt gros va tirarse demun de un noy de deu anys al que ab las arpas y bech l' auría destrosat, si no hagues acudit un pagés que tirant sobre l' asellot un sach pugué apoderarre d' ell logran motarlo.

Molt concorregul promet estar avuy l' arrabal del Jesus ab motiu de las festas que los Rds. PP. Jesuitas dedican al Sagrat Cor de Jesus.

Ha visitat nostra redacció la revista quinzenal "Catalunya", de la que 'ns ocuparem en nostre ultim número, resultant

sa lectura interesantísima en el. La recomanem á tots los amans de la Patria y lletres catalanas.

Lo docte Canonje Dr. don Ramon O'Callegan ha donat á la estampa lo parlament que vá escriurer referent á la doctrina de les Decretals respecte á fonamentá las sentencias el que vá ser llegit en la Academia de Jurisprudencia y Legislació de Barcelona á 23 de Mars del present any, mereixent corals felicitacions de part de cuants han tingut oca-sió de llegirlo.

Rebi tan ilustre y sabi Sacerdot, lo nostre agrahiment per habernos honrat fentmos entrega de un exemplar de tan ben pensat travall.

En lo Poble de Cardadeu la Sociedad Vitícola de Barcelona té una gran estensió de terreno dedicat al cultiu de la vinya y al objecte de tenirlo resguardat de las pedregadas té instaladas quatre estacions granifugas per medi del cohets sistema Vidal.

Fa pochs días una forta tempestat se presentá en dita comarca amenassant destruhiro tot, mes las estacions granifugas disparant 22 cohets lograren ferla recular per cinch vegadas seguidas, fins que 'n la ultima de las vegadas la tempestat quedávensa y descarregá tota sa forsa per tots los voltans del terreno protegit, tronxant los sembrats y esmicolant las vinyas pedras ab mes grossas que anous.

Una carta autógrafa del

Zar de Rusia declara que á contá del nou any escolar serà permés l' us de la llengua polaca per la enseñanza de la religió católica en tots els estableciments secundaris de la Polonia Rusa.

Desde 1880 la llengua rusa era la unica autorizada per això.

¿Que hi dirá ara 'n Romanones y los partidaris de lengua oficial?

La forsa dels somatens armats de Catalunya son en la província de Barcelona 17.256 individuos, en la de Girona 9.621, en la de Lleida 14.479 y en la de Tarragona 4.701 en total 46957 individuos.

Lo recaudat desde el dia 12 al 19 per consums puja á 4.785'38 pesetas y per arbitris 816'39 pesetas.

Diu 'l Diari de Barcelona,

HOTEL TERMINUS

282. ARAGO 282.

devant del baixador de Passeig de Gracia y apropi dels tranvías. BARCELONA

Gran confort y gust artístich en totes las dependencias:

RESTAURANT Y COLMADO

á disposició dels viatgers que hagin de marxar ó arribin en els trens que á cada moment paran al baixador.

Esmorzar de 12 á 3 tarde desde 14 rals en augment, Linars de 6 á 10 verpre desde 4 ptas.

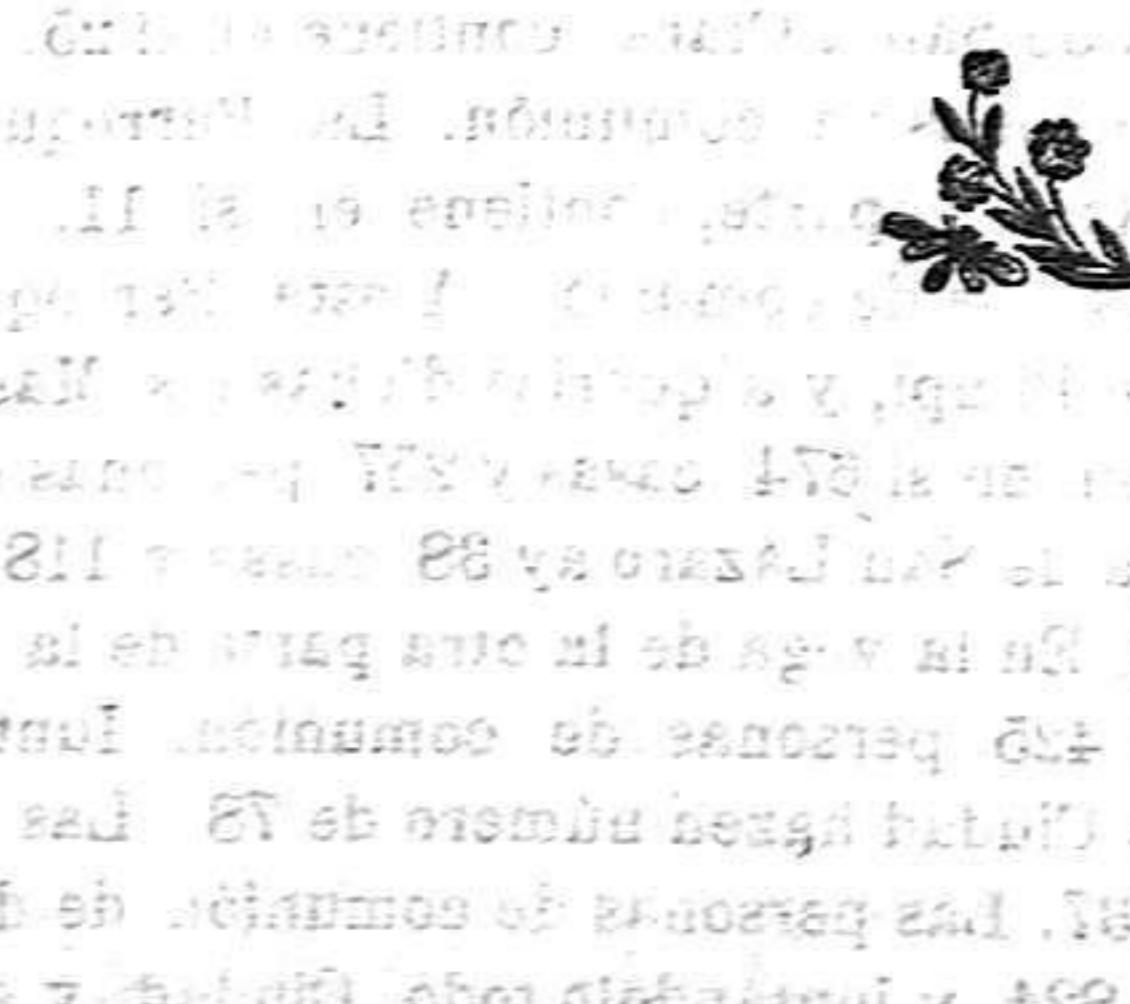
Imp. Jose L. Foguer. — Tortosa

— 84 —

señal da, Provincial de la Orden de S. Francisco de Cataluña, en 23 de Octubre de 1570, en manos de don Miguel Gerónimo Morell, Vicario, y Oficial de aquel Obispado) la señaló luego á la Orden de Predicadores. Y en 29 de Mayo del año siguiente, dió la posesión della el D. Gaspar Punter, Oficial del dicho Obispó, que agora es Obispo de Tortosa, à Fray Andres de Moros, que tenía poder del Provincial Fray Núñez para tomarla, el fué el primer Vicario. Hasta aquí son las palabras del Padre Diago. Más tienen aquí los Padres dominicos un Colegio sumtosíssimo, y por ser casa Real, y haber salido de tantas personas señaladas en letras, será bien hacer del capítulo aparte, y será después este. Nuestro Señora del Carmen, Religiosos descalços de su Orden, y uno de los buenos Conventos, que tienen en esta Provincia. Otro de Capuchinos, en uno de los mejores puestos dentro de la Ciudad. Sin estos ay dos Conventos de Monjas; no es y no de los menos poblados de Cataluña. Es el uno de Santa Clara, de Religiosas de su Orden, y está en un lugar alto dentro de la Ciudad, que goza de grande vista, y dentro del de una hermosa fuente. Este antes era la Parroquia de Santa Clara. Dizen las señoras deste Convento, que tienen por tradición, ser fundado este Convento por una Reyna, la cual tiene en un levantado sepulcro en el claustro. También bien dicen, ser uno de los más antiguos de su Orden. El otro es de Religiosas cruzadas de San Juan, dicho la Rapita, tomando este nombre de la Rapita, que está en la costa del mar, á la entrada de los Alfaques, donde tenian antes el Convento estas señoras. Rapita quiere decir en lengua Árabe, contemplación, y Alfaques, Alfaques, lugar donde los solían tener sus contemplaciones, y de ahí toma el nombre de Rapita de los Alfaques. Así lo dice el libro de la fundación deste monasterio. Presumese que aquella fortaleza fué fundación de Moros. Y después que toda esta tierra fué conquistada por el Conde don Ramón Berenguer, dió esta casa, ó mezquita con toda su tenencia, y heredades al Abad de San Colgat del Valles, el qual la vendió á los Templarios, y como estos acabaron con todo, el Rey don Alfonso, la dió á los Caballeros del Hospital de San Juan de

en el año 1605. y fué que el río Hebro salió tanto de madre, y venia tan crecido, que ya casi tomaba la mayor parte de la Ciudad, y ya las Religiosas del Convento de San Juan, se abian salido del, por aberle tomado el río. Determinó la Ciudad pedir al Reverendo Cabildo se hiciesse una procesión con la cabeza de esta Santa, y assi se hizo, y llegando cerca del portal de la puente á la lengua del agua, la dignidad que llevaba la Santa, la inclinó, y la tocó en el agua, que yba de crecida, y luego que la hubo tocado, el río paró de crecer, y no se movió de la raya que entonces formaba, y estuvo assi algunas horas, y ay quien afirma que por la otra parte crecía, y que por esta de la Ciudad no se movió más. Ciento que no fuera sino esta merced, alcanzada por medio desta Santa, se abía de preciar Tortosa, y tenerse en mucho por tener en si una joya de tal valor para delante de Dios.

El martyrio destas dos Virgenes y de las demás sus compañeras se hallará en Hector Boccio, en los Anales de Escocia lib. 7. y tambien en el Martirologio de Cesar Baronio, y en el Flos Santorum del Dotor Villegas I. par. en 21 de Octubre.

que les autoritats han tingut coneixement de que 'ls anarquistes, aprofitant l' actual estat de còses, tracten de provocar una vaga general, havent-se adoptat les oportunes precaucions pera evitar alteracions del ordre públic.

La salud del Papa

Las noticias que 's reben de la salut del Papa son graves.

Se diu que s'infla de peus y camas, cosa que en el Vaticá se considera con el comensament de la fi.

La malaltia del Sant Pare ha entrat en un període crítich, tementse un funest desenllás. L' alarma en el Vaticá es gran.

Se fan pregaries per la salut del malalt.

Se dona com asegura la vinguda á qui Tortosa dèl insigne orador don Juan Vazquez de Mella per celebrá un meeting lo diumengedia 28 del que som.

HOTEL TERMINUS

282. ARAGO 282.

devant del baixador de Passeig de Gracia y apropi dels tranvías. BARCELONA

Gran confort y gust artístich en totes las dependencias:

RESTAURANT Y COLMADO

á disposició dels viatgers que hagin de marxar ó arribin en els trens que á cada moment paran al baixador.

Esmorzar de 12 á 3 tarde desde 14 rals en augment, Linars de 6 á 10 verpre desde 4 ptas.

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT
DE TOTES CLASSES
Sabates y botines d' ivern
Confecció esmerada pera los que tenen
los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.
PREUS FIXOS
VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Lo Doctor J. Oller Rabassa, ex
alumne de 'ls professors Baginski y
Jacobson de Berlín, Lermoyez, Gougen-
heim y Viollet de París, ofereix al pú-
blic son

Consultori especial pera el tractament
de las malalties de la

Gola, Nas y Orellas

Montat ab arregle als darrers avensos
moderns, en lo carrer de Trafalgar, 44,
principal.

Barcelona

Disponible

ARTICULOS
ZUMIDAS

PER SOCAR LES

Sin empleo de capital,
buena ganancia diaria;
se obtiene escribiendo á
G. A. B.—Casella Postale,
N. 19 Milà (Italia).

A. OLIVERES**METJE**

Ex-alumne del Hospital de Paris.
Ex-ajudant de la Clínica de malal-
ties dels ulls del Dr. Galeowski
CONSULTA DE LLIA

Passeig Franquet, Prat.
TORTOSA

Esparteria de
Jaume Casanova

Carré de la Sanch n.º 6 y 8.

Se acaban de rebre una gran partida
de esparr de tota mena (garbilló y amarant)
llibrans, cordas, betes d' esparr restallat,
cofins y estoras pera carros; tot a preus
baratíssims, cal no mes probaro.

Carré de la Sanch n.º 6 y 8.

Tortosa

**ARTICULOS
ZUMIDAS**

Droguería, Perfumería, Ultrama-
rins, Comestibles y Colmado

Viuda de

E. Canivell y Sala

ANGEL, 6 y 8

TORTOSA

Complert assortit en

Pastes pera sopa, llegítimes de

Mallorca.

Conserves de totes classes

Abadeijo 1.º coa foradada

Manteques

Formatges

Embutits

Fiambrés

Sucres

Cafés

Cacaos

Thés

Chocolates

Bombons

Galletes y biscuits

Aixarops y horchates

Articles fotografichs

Productes químichs

Aigües minerals

Especificchs nacionals y estran-
gers

Colors y barnisos

Broches y pinsells

Barnis mineral

Carburo de calci

Petróleo refinat

Esplosius, meches y perdigons

Abonos

Sofres

Sulfat de coure

Llavós

Vins de taula, generosos y champanys

Licors del pais y extrangers

Llibreria fundada l' sigle XVIII

Francesch Mestre
TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Obres de Mossen Jacint Verdaguer

» Tomás A. Riqualt

La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta

Lo catalán devot—nou devocionari—pasta 1 peseta

Los set dumenges de San Josep—pasta 1 peseta

» rústica o'50 peseta

Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

— 12 —

Disponible**ARTHUR MESTRE**

Gran surtit de Petaques, Paragües, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjons, Juguetes, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, etc.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESSES EN CARTOLE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

— 18 —

En la Ciudad de Tortosa se han decomisado 1.759 casas, sin otras que se hagan comunión dentro y fuera de la Ciudad 5.622 personas de comunión poco más ó menos. En la Parroquia de Santiago, solemnemente se administran los Sacramentos á sus Parroquianos, que en las demás Parroquias no, que los parroquianos de aquella Parroquia acuden á la Seu, porque están unidas á ella; donde por esta ocasión ay en ella cuatro Curas señalados para administrar los Sacramentos; con rentas pingües para su sustento. Sin las Iglesias dichas, ay una de la preciosa sangre de Iesu Christo, con una grande Cofradía, en la cual se dice Missa cada dia, y muchos Aniversarios. Y otra de San Antonio, con su Cofradía de los Labradores, la cual es muy hermosa, y hecha á lo moderno y rica, con una Capilla del glorioso San Isidro, en la cual ay muy grande devoción, como se ve en las dadivas que cuelgan delante della. Ay otra Iglesia, dicha el Temple, que antes fué de los Templarios, y agora de la Religión de San Juan, la cual tiene su Comendador, que es un caballero de su hábito, con 500 ducados de renta cada año. Y otra Iglesia, ó Capilla de San Roque, en que se dizan muchas Missas.

Ademas de lo dicho tiene esta Ciudad siete Conventos de Frayles, y dos de Monjas. Son los de Frayles, San Blas, de la Orden de la Santissima Trinidad, Nuestra Señora de las Mercedes, Religiosos de su Orden, y de los primeros que fundó el Sereníssimo Rey don Iayme el conquistador, Jesus de Religiosos Franciscos, Recoletos descalços. Esta casa les dió el Reverendo Cabildo desta Catedral, y llamábase S. Bernabé. La orden de S. Domingo tiene aquí un Convento que antes era de los Frayles Francisco Claustrales, y porque sepamos como vino de los Frayles Francisco á los dominicos nos lo dice el Padre Diago en la historia que hizo de su Orden de la Provincia de Aragon, en el libro segundo cap. 101. El de S. Francisco de la Ciudad de Tortosa, del Principado de Cataluña, fué de Religiosos Claustrales, de la Orden de los Menores, cuya reformación tenia delegada el Papa al Obispo don Martin de Córdoba, de la Orden de Predicadores, el qual (haciendo renunciación de la casa, y de todo lo perteneciente á ella, Fray Grabiel Exa.

Unas casas, hacen suma de 1.759 casas, sin otras que se hagan comunión dentro y fuera de la Ciudad 5.622 personas de comunión poco más ó menos. En la Parroquia de Santiago, solemnemente se administran los Sacramentos á sus Parroquianos, que en las demás Parroquias no, que los parroquianos de aquella Parroquia acuden á la Seu, porque están unidas á ella; donde por esta ocasión ay en ella cuatro Curas señalados para administrar los Sacramentos; con rentas pingües para su sustento. Sin las Iglesias dichas, ay una de la preciosa sangre de Iesu Christo, con una grande Cofradía, en la cual se dice Missa cada dia, y muchos Aniversarios. Y otra de San Antonio, con su Cofradía de los Labradores, la cual es muy hermosa, y hecha á lo moderno y rica, con una Capilla del glorioso San Isidro, en la cual ay muy grande devoción, como se ve en las dadivas que cuelgan delante della. Ay otra Iglesia, dicha el Temple, que antes fué de los Templarios, y agora de la Religión de San Juan, la cual tiene su Comendador, que es un caballero de su hábito, con 500 ducados de renta cada año. Y otra Iglesia, ó Capilla de San Roque, en que se dizan muchas Missas.

Ademas de lo dicho tiene esta Ciudad siete Conventos de Frayles, y dos de Monjas. Son los de Frayles, San Blas, de la Orden de la Santissima Trinidad, Nuestra Señora de las Mercedes, Religiosos de su Orden, y de los primeros que fundó el Sereníssimo Rey don Iayme el conquistador, Jesus de Religiosos Franciscos, Recoletos descalços. Esta casa les dió el Reverendo Cabildo desta Catedral, y llamábase S. Bernabé. La orden de S. Domingo tiene aquí un Convento que antes era de los Frayles Francisco Claustrales, y porque sepamos como vino de los Frayles Francisco á los dominicos nos lo dice el Padre Diago en la historia que hizo de su Orden de la Provincia de Aragon, en el libro segundo cap. 101. El de S. Francisco de la Ciudad de Tortosa, del Principado de Cataluña, fué de Religiosos Claustrales, de la Orden de los Menores, cuya reformación tenia de delegada el Papa al Obispo don Martin de Córdoba, de la Orden de Predicadores, el qual (haciendo renunciación de la casa, y de todo lo perteneciente á ella, Fray Grabiel Exa.